

נראדה אור

תשעה באב תשפ"ב
גלין קל שנה ג

מאד רבתיק מלעכוויטש קוידענע

{ מאורי אור }

תשעה באב אצל מרן הס"ק מלעכוויטש זי"ע
מרן הס"ק מלעכוויטש זי"ע בליל תשעה באב היה סוגר עצמו בחדרו, ונשאר שם עד למחר בחצות היום. פעם הציץ אחד מאנשיו דרך חור המנעול, וראה איך ראשו שמוט לאחוריו וכולו חירור כסיד ההיכל ונראה כאילו אין בו שום חיות, והקינות היה פתוח עדיין בתחילת איכה. החסיד שראה זה מחזה נורא זה לראשונה נתבהל מאוד, וסיפר זאת בדאגה רבה להחסידיים אשר בבית, אך הם הרגיעו אותו ואמרו לו שכן הוא מנהגו מדי שנה בשנה ביום המר. כאשר הגיע זמן חצי שעה קודם חצות, התחיל להראות בפניו מעט אדמימות, עד שכאשר הגיע זמן חצות היום, חזר לאיתנו כאחד האדם וסגר הקינות ופתח הדלת ויצא לדבר עם העולם.

הבכיה בתשעה באב על הנפש שהתלכלכה בעוונות
שאי אליו כפיך על נפש עולליך (איכה ב, טו). על נפש שלך המעולל ונמאס ונתלכלך, אשר אתה לכלכת אותה בעוונך. בשם א"ז אדמו"ר [הזקן] זי"ע.

דברי שלום (דברים)

הזירות משחוק בתשעה באב

יש לזוהר מאד, שלא להראות ח"ו שום שמחה ולעג וצחוק ח"ו בט' באב. וכל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה, כמו שכתוב (ישעיה סו, י) 'שישו אתה משוש' וגו', וכמו שאמרו רז"ל (תענית ל): ... בכתיבי הקדוש רבי פנחס מקארעץ כת"י שישנם תחת ידי (נדפס באמרי פנחס ח"א עניני תשעה באב אות עשה) כתב בזה הלשון, בשם הרב בט' באב לשחוק בלי"א איין לאכט טאן, היא סכנת נפשות ר"ל וכו'. וכן ראיתי מאבותי הקדושים נ"ע שהיו נוהרין מאד בזה, על כן צריך לזוהר מאד בזה, וה' ישמחנו בנחמות ציון וירושלים.

משמרת שלום (ס"מ)

אבלות בשמחה

מגדולי אנשי מרן אדמו"ר הזקן זי"ע היה הגה"ח ר' שמואל דוד גולדברג זצ"ל - רבה של העיירה סמאחווילעוויטש אשר בגלילות מינסק, מסופר עליו כי בתשעה באב היה הולך בביתו אנה ואנה, עיניו זולגות דמעות אך רגליו מרקדות, והיה אומר הן מצוה להתאבל על ירושלים, ומצוה צריכה להיעשות בשמחה.

הב"ל לשאריית עמוד רסו

שכינתא בגלותא

פעם אחת בסעודת הערב אחר חצות לילה פשט [מרן אדמו"ר מוהר"א זי"ע] מנעליו תחת השולחן בישיבתו אצל השולחן, ונתאדם מאוד פניו הקדושים ממש כלפיכ אש והתחיל לדבר אודות ירושלים. ואח"כ אמר 'איך נשיר את שיר ה' על אדמת נכר' (תהלים קלז, ד). שכינתא בגלותא.

זכר צדיק (ט)

{ דברות קודש }

איך לנו שיור רק התורה הזאת

על ידי ביהמ"ק - כל אחד כפי דרגת ביטולו לתורה. והמכניע ומבטל עצמו לתורה לגמרי, זוכה ממש לבחינת ביהמ"ק בזמן הזה.

כן הוא באחדות בני ישראל כדאיתא בחז"ל (ברכות מז): שבעת שמתכנסים ישראל יחד בביהמ"ד נמשך על ידי זה השראת השכינה, אף שאין זה בדרגת השראת השכינה שבביהמ"ק מכל מקום הוא מעין זה. ובמקום שיש אחדות בין ישראל שמבטל כל אחד רצונותיו לרעהו ורוצה להתאחד עמו, נמשך על ידי זה השראת השכינה.

ידיעת חשיבות התורה ויום מעלתה

בדורנו הננו רחוקים כבר הרבה דורות מהחורבן וקרובים לזמן הגאולה, ובחז"ל (בי"ב ח). למדו מהכתוב (הושע ח, י) 'עתה אקבצם שקודם הגאולה יהא ריבוי בתורה. וכפי הנהגה עתה שנתרבה ונתפשט למוד התורה בכמות ונתרבו מקומות התורה, אמנם הס"מ אינו מרוצה מזה ומנסה למנוע מאיתנו ולהבין מעלת התורה וחשיבותה. חז"ל אמרו (סנהדרין צ). 'כי דבר ה' בזה' (במדבר טו, לא), זה שאפשר לו לעסוק בתורה ואינו עוסק, כאשר בוכים ומקוננים על חורבן ביהמ"ק ויש לנו את התורה שעל ידה אפשר להתקרב להשם יתברך, אזי אם אין מייקרים ומחשיבים זאת הרי זה בכלל ודבר ה' בזה ח"ו.

בהפטרת תשעה באב נאמר (ירמיהו ט, יא) 'מי האיש החכם ויבן את זאת ואשר דבר פי ה' אליו ויגיעה על מה אבדה הארץ' וגו', ויאמר ה' על עזבם את תורת' וגו', ובגמרא איתא (נדרים פא). שלא בירכו בתורה תחלה, פירשו הראשונים (עי' בי"ח א"ח סי' מז) שאף שעסקו בתורה לא היתה חשובה בעיניהם ולא עמדו על מעלתה. בדורנו נתרבה מאד לימוד התורה, והס"מ שאינו חפץ בזה נתחכם בכל מיני תחבולות שאף אם כבר לומדים תורה לא ישקיע האדם ראשו בתורה, לומדים כשיש זמן אבל לא משקיעים בכך את כל המציאות מתוך הבנת ערכה, דבר זה נתפשט אפילו בין בני תורה וברור שזה מעצת היצר.

ברוב דברים לא יחדל פשע

בחמש עשרה שנה האחרונות התהווה מציאות שלכל אברך יש פלאפון בכיסו, בתחלה כאשר השימוש בפלאפונים החל להיות נפוץ, היה מחיר השיחות יקר מאד, אבל כיום משלמים סכום חודשי קטן קבוע ובתשלום זה ניתן לדבר אלפי דקות. מחד גיסא הוא דבר טוב שיכולים לשמוע שיעורי תורה ושיחות מוסר והתעוררות, אבל זה לעומת זה יכולים לשמוע גם דברים אחרים. כל אחד מחויב לדעת בכל יום ובכל רגע מה מתרחש בכל חצר, מתי יוצאים מהעיר - פנה הודה פנה המשך בעמוד הבא <<<

כבר למעלה מאלף תשע מאות וחמישים שנה שמקוננים על חורבן ביהמ"ק, עלינו להתבונן מה היה לנו בבנינו ומה נחסר בחורבנו.

בזמן הגלות נחסר עיקר החיים, 'איכה ישבה בדד העיר רבתי עם היתה כאלמנה' (איכה א, א). אלמנה היא אשה שאין לה חיות כי האשה יונקת כל חיותה מבעלה, כדאיתא ברמב"ן שאיסור 'כל אלמנה ויתום לא תענון' (שמות כב, כא), הוא אפילו באלמנה ושירה ובעלת נכסים. כי חיות האשה בגשמיות וברוחניות היא מבעלה שחושב ממנה ודואג לה, אך אשה של"ע איבדה את בעלה אף שיש לה בריאות פרנסה ובנים - ברם עיקר החיים אין לה.

כך בני ישראל בזמן שהיה בית המקדש קיים היתה השראת השכינה בתוכם - 'בין שדי ילין' (שה"ש א, י), ראו את הנהגת ה' בבריאה, הרגישו כיצד הוא דואג לישראל בכל פרט, ומשפיע להם אור רוחני - אור עליון שהוא חיות הנשמה ושפע גשמי להחיות את הגוף. וכאשר ישבה בדד ואין ביהמ"ק והשראת השכינה כל ישראל הם 'היתה כאלמנה', אף שיש פרנסה ואור רוחני כנסת ישראל היא כאלמנה שאין לה חיות, כי עיקר שפע החיים שהיה בזמן ביהמ"ק נחסר ממנה.

בסליחות (אזכרה אלקים) אומרים 'העיר הקודש והמחוזות היו לחרפה ולביזות וכל מחמדיה טבועות וגנוזות, ואין לנו שיור רק התורה הזאת', ויש לבאר כונת הדברים שהתורה היא שיור מחורבן ירושלים וביהמ"ק, הלא לכאורה התורה היתה כבר קודם ביהמ"ק ואין לה שייכות לקדושת הבית, ואם הכונה שנשאר לנו גם עתה דרך להידיבק בהשם יתברך, היו יכולים להזכיר ענינים אחרים שבקדושה שיש לנו בזמן הגלות.

גילוי אור ה' בכח התורה

ברמח"ל (אדיר במרום דף קי) מבאר הוא דאיתא בזוה"ק 'קוב"ה אורייתא וישראל חד', כי הקב"ה ברא את העולם באופן שאורו יתברך נסתר בו ואין מרגישים מציאות הבורא, אמנם בתוה"ק נגלה אורו יתברך כדאיתא 'כל התורה שמותיו של הקב"ה', וכן בישראל נגלה אורו יתברך בשורש נשמתם אשר עבורם תכלית בריאת העולם.

והנה בזמן שהיה ביהמ"ק קיים נמשך ממנו אור התורה כמאמר הכתוב (ישעיהו ב, ג) 'כי מציון תצא תורה', קדושתו יתברך שנמצאת בתורה נמשכה מקודש הקדשים על ידי הארון והלוחות. ועתה שחבר ביהמ"ק נחסר לנו עיקר החיים ואין לנו שיור רק התורה הזאת, כי אף שבזמן הגלות אין אור התורה מאי בגלוי, המדבק כחות נפשו וגופו בתורה בלימוד ביגיעה זוכה לאור התורה שנמשך

זיוה ומתי נכנסים, מתי יוצאים מהבית ומתי נכנסים. הראש צריך להיות משועבד לתורה, ובזה הוא כבר עסוק ומלא בענינים אחרים.

ועל הכל מה שהאדם בביתו יש לו דלת שנועל אותה במנעול ובדלת יש חור קטן, וכאשר דופקים בדלת מביט בעה"ב בחור הדלת מיהו הדופק ומחליט האם להכניסו לביתו, ועתה על ידי הפלאפונים נעשה מצב שכל צרוע וכל זב וכל טמא לנפש יכול לפתוח קו ולהתקשר לכל אחד שישמע מה שנאמר בקו, ויצר הסקרנות גורם שכאשר רואה שהתקשרו אליו, אף שכבר יודע על פי חזקה שאין זה ידיד שחיפשו אלא אחד מאותם מצורעים וטמאים שמתקשרים אליו, אינו יכול להתאפק ומתקשר לאותו מספר כדי לשמוע מה נאמר באותם קוים.

באותם קוים נשמעים 'נייעס' - חדשות, אשר באמת אינם חדשות אלא ישנות מאד של אותו מלך זקן וכסיל, ועוד נקרא זאת חדשות חרדים כאשר הקשר שלהם עם חרדים הוא בערך הקשר של פורקי עול עם יהודים, האדם חושב שישמע רק דבר אחד ולמעשה שומע עוד ועוד עד שנעשה מכור לכך ואפילו בני תורה ותלמידי חכמים, ומי מדבר על איסורי לשון הרע ורכילות שיש בכך ועל כולם שיחת דברים בטלים שהוא דבר ה' בזה, האדם מאבד את המושג 'ודברת בס' (דברים ו, ז) ולא בדברים בטלים (יזמא יט:), הפה נעשה דבר זול ומאבדים את הערך כי פה של של יהודי צריך להיות מוקדש לדבר ה'.

ליצנות וקרירות לכל דבר שבקדושה

עוד זאת שכל חסרון שיש במקום כלשהו צריך כל אחד מיד לדעת, באמתלא שהכוונה לשם

שמים. בזה מקררים את האנשים מאמונת חכמים ואמונת צדיקים, כל דבר בא באופן של ליצנות ומתקררים מאמונת ה' ואמונה בתורה עד שמתקררים ל"ע מכל דבר שבקדושה. הדבר ברור שהקרירות שנעשית לכל דבר שבקדושה, הקרירות שנעשית לערך של רגע שיכול להיות רגע של תורה, הן הן הדברים המעכבים ל"ע את הגאולה השלמה.

כמה שנאת חנם ומתכבד בקלון חבירו נעשה מזה, עוסקים במשך שעות ולפעמים במשך ימים בחסרון של אדם כלשהו או קהלה כלשהי, הלא זהו ממש חנם כי מה אכפת לך מכך, האנשים ששייכים לאותו מקום מוכרחים לפעמים להתמודד עם הבעיה שנעשתה אצלם, אבל מי שאינו שייך לאותו מקום לא בהווה ולא בעבר מה לו ולעניניהם, ולמעשה עוסקים רבים וטובים בריחא ובהתלהבות בחדשות - ישנות אלו שבאים מעוברי בטל. בשעה שיושבים ומקוננים על החורבן יש לדעת שאין לנו שיעור רק התורה הזאת.

ידוע שהגאון ר' משה פיינשטיין זצ"ל כתב בתשובותיו כמה היתירים שהיו נצרכים בזמנו לפי המקום והזמן, הוא התיר מחיצות באופנים שונים לקהלות מסוימות, הכל כדי לקרב רחוקים לאביהם שבשמים. בזמנו היו כמה מגדולי ישראל שחלקו עליו כי הסתמך על היתירים דחוקים ואחוזו שיכולים לבוא מכך פרצות במקומות שלא נצרכים להיתרים אלו, אמנם הוא ברוחב מתניו ובגדלות תורתו הבין שכך יש לפסוק. כאשר שמע שאומרים עליו שמקבל השקפות מהרחוב אמר על עצמו - עינים אלו לא ראו עיתונים מעולם, הוא העיד שדעתו היא דעת תורה שלא הושפעה משום עיתון.

לימוד תורה בטוהרת המח והלב
לומר שענינו לא ראו מעולם עיתונים היה יכול הגר"מ פיינשטיין, אבל כיום הדורות חלשים וגדולי ישראל הבינו שעיתון הוא דבר נצרך, לשם כך הם יסדו עיתון אחד כשר ואם רוצים להקל יש עוד אחד, עיתון זה מתנהל באופן שמסוגלים ובודקים מה ע"פ תורה ומה לא, מה יהודי חרד לדבר ה' צריך לדעת ומה לא, ואף שנראה לפעמים שהם מסתירים כל מיני ידיעות, הרי שאלו דברים שיש להסתיר ממי שרוצה שראשו יהא עסוק בתורה, אבל כיצד אפשר לעשות מכך היקש וגזירה שוה לענינים אחרים שאין התורה נדרשת בהם כי הם היפך התורה.

אם תאבו ושמעתם טוב הארץ תאכלו' (ישעיהו א, יט), ואם להיפך יהא ח"ו וכו'. לא ניתן להיות תלמיד חכם ובן תורה אם יש שייכות לאותם דברים, אפשר ללמוד ולחדש חידושים אבל מח של תורה לא שייך שיהא, קוב"ה אורייתא וישראל חד, יש להתחזק ולהוסיף בתורה בכמות ובאיכות ולנצל כל דקה פנויה ללימוד התורה, להתחזק באהבת ישראל ולדרוש כל אחד טובת חבירו, שיראה כל אחד מעלת נשמת חבירו ומעלת קדושת התורה וחשיבות ערכה, וזה יהא הכנה לנחמת ישראל.

איתא מהרה"ק מקאז'ניץ (עבודת ישראל פר' דברים עה"פ כי ה' אלקיך) כי בתשעה באב במנחה משפיע הקב"ה מוחין חדשים לנחם את ישראל. יעזור השי"ת שנזכה באמת למוחין של תורה של תחלת בנין המלכות, עתה במנחה כבר מתחיל 'התנערי מן האדמה ושובי אל יוצרך וחכי באמת לא-ל צורך', ונזכה שבזה יתעורר במהרה נחמת ציון ובנין ירושלים.

תשעה באב תשע"ט

חלק מיישראל ומהשכינה הק' שכבר אין בהם כלל שברון לב על החורבן ועוד שוחקים ומלעיגים מאלו שעומדים ומצפים לצאת מחשכת הגלות.

זהו תפקידנו בחשכת הגלות להתעורר בכאב אמיתי על הריחוק ולצפות לגאולה, ובזה עצמו שכוואים על החורבן והחושך מחזיקים בזמן הגלות עצמו מרן הס"ק מלעכוויטש שמי שיחזיק עצמו בחוזק - 'וועט זיך דערהאלטיג' - יחזיק מעמד. על זה אומרים בתהילים (קל, ו) 'נפשי לה' משומרים לבוקר שומרים לבוקר', כי בתחלת הגלות היינו שומרים ומצפים לבוקר הגאולה, ועתה שנכפל החושך וכבר אין מרגישים רצון לצאת נוסף עוד שומרים לבוקר, שיאיר לנו השם יתברך מחשכות זו שנתעורר לצפות לאור הגאולה.

ליל תשעה באב תשע"ט

הגאולה היא סדר העולם הרגיל

דרך האדם שבעת שמבקש בתפלתו על פרנסה ובריאות וכדו' בעינים שהם בדרך הטבע וסדר הרגיל בעולם, נקל לו להתפלל על זה מתוך אמונה שתעשה תפלתו פרי, אבל על דבר שהוא בנס שלא כדרך העולם קשה לו להתפלל ולהאמין שיפעל בתפלתו, לכן יש המתקשים לבקש על הגאולה כי נראה בעיניהם שהוא שינוי סדר העולם וטבעו.

אמנם האמת הוא ההיפך כי סדר הרגיל שברא השם יתברך עולמו שביהמ"ק של מטה מכוון כנגד ביהמ"ק של מעלה, וכל תכלית הבריאה שתשרה שכינתו יתברך בתחתונים ונגלה כבוד ה' בבריאה הגשמית, אלא שמחמת עוונות ישראל נתבלבל סדר העולם כביכול וגלו ישראל, לכן יש לבקש להסיר חשכת הגלות שהיא היפך סדר הנהגת הבריאה ולהשיב סדר העולם למקומו בבנין ביהמ"ק במהרה בימינו.

פנינים מכ"ק מרן ארמו"ר שליט"א

בעניני תשעה באב והשכות הגלות

בעצם האביילות מונחת קירבה עצומה

אהגה פנים בפנים לתנות עמלי (קינת 'אאדה עד חוג שמים ליום ת'ב').

יש להתבונן הרי תשעה באב הוא לכאורה הזמן שרחוקים ביותר מבחינת פנים בפנים, ואם שמיני עצרת הוא בחינת פנים בפנים, תשעה באב הוא לכאורה אח' באח'.

הביאור דאיתא בספה"ק שגודל ריחוק הגלות הוא בעת שכבר אין מרגישים ההסתר ואין חפצים לצאת מהגלות, אבל כאשר יושבים על הארץ ומבינים גודל החורבן וזועקים להשם יתברך אבינו איננו יכולים להיות כבר בריחוק כזה בזה עצמו מונחת הקירבה הגדולה ביותר. לכוונה זו אומרים בתשעה באב 'אהגה פנים בפנים', כי אף שעדיין רחוקים אנו מבחינת זו, עצם הרגשת החורבן והזעקה על כך שייכת כבר ליחוד פנים בפנים.

ליל תשעה באב תשע"ט

אהבת הבורא לישראל לא נשתנית

איכה גערת בגערותך לגלות ביד גאים גאולך, ולא זכרת דליגת דילוג דרך אשר דלגת לדגליך (קינת ליום תשעה באב).

כלומר כביכול לא זכר השם יתברך קפיצת הדרך שעשה לישראל להביאם מהר חורב לארץ ישראל, אמנם צריך ביאור שהרי למעשה הלכו ישראל במדבר ארבעים שנה ולא באו מיד לאר"י בקפיצת הדרך.

הביאור בזה כי באותו זמן נגלת אהבתו יתברך לעם קרובו ביותר עד שבקש להביאם בקפיצת

הדרך לאר"י. ואף שלמעשה לא באו בקפיצת הדרך לאר"י אין הפירוש שנתקלקלה אותה אהבה, אלא שהיה להם לעמוד במדבר כדי לזכך נפשם מאשר נתקלקלה במעשה המרגלים, ואחר שתקנו זאת שבה תוקף האהבה כבתחלה, ואהבה זו הננו מזכירים כביכול להשם יתברך.

כן הוא מצב בני ישראל בחשכת הגלות שאף אחר אלפיים שנה שגלו משלחן אביהם לא נשתנית אהבתו יתברך אליהם מאשר היה בתחלה, אלא שמכמה סיבות יש להם לעבור כל קושי והסתר הגלות, ובעת יאיר אור הגאולה יתגלה לעין כל שהיתה אהבתו יתברך אלינו תמיד בשלמות.

ליל תשעה באב תשע"ט

תוקף החשכות שכבר אין מצפים לגאולה

בקינות שאומרים יש כמה וכמה קינות על כך שיש כיום הרבה יהודים שהם מן הסתם תינוקות שנשבו, שנלחמים נגד שמירת השבת ונגד כל דבר שיש בו ריח קדושה. כפי שבהיות ישראל במצרים בתחלה עדיין רצו לצאת מחשכת הגלות, אבל אח"כ באו למצב ש'הללו והללו עובדי ע"ז'. ורוב בני ישראל היה כל רצונם לצאת רק מתוך קושי העבודה, אבל עצם המצאם בחושך וריחוק לא הפריע להם כל כך. לכן כאשר בטל השעבוד מתחלת המכות, כבר לא רצו לצאת ממצרים ומתו בשלשת ימי האפילה.

כן הוא מצב בני ישראל בגלות שבתחלה ידעו והרגישו שנמצאים בגלות ועסקו בתורה ומצוות וציפו לבנין ירושלים, אבל עתה נעשה חושך כפול ומכופל שבתוך בני ישראל יש אנשים שהם